

ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ
ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

Personal and social factors influencing spending behavior
of the elderly in Bangkok and its vicinity

เพียรใจ โพธิ์ถาวร (Pienjai Phothavorn) ¹ พรทิพย์ ตันติวิเศษศักดิ์ (Pornthip Tantivisetthasak) ²

Received: May 6, 2024

Revised: May 24, 2024

Accepted: May 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่าย โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับรายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว โรคประจำตัว และการเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย ในขณะที่เพศ สถานภาพการสมรส แหล่งที่มาของรายได้หลัก การพักอาศัยอยู่กับใคร และการเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัวส่งผลเชิงลบกับพฤติกรรมการบริโภคของผู้สูงอายุในกรุงเทพและปริมณฑล

สำหรับปัจจัยทางสังคมนั้น ด้านค่านิยมของสังคม และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงส่งผลเชิงบวก ในขณะที่ปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลเชิงบวกกับค่าเดินทาง/พาหนะ แต่ส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยและค่าประกันภัย

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด 3 ลำดับแรก จากค่าใช้จ่าย 15 ประเภท คือ ประเภทอาหาร และเครื่องดื่มเป็นเงิน 6,065.03 บาท ต่อ ค่าลงทุนเป็นเงิน 6,057.79 บาทต่อเดือน และค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะเป็นเงิน 4,673.09 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 14.96, 4.94 และ 11.52 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, พฤติกรรมการใช้จ่าย, ปัจจัยทางสังคม

Abstract

This research aimed to investigate the spending behavior of elderly individuals residing in Bangkok and its vicinity. The study explores the relationship between personal and social factors that influence their spending patterns. A sample of 400 elderly people aged 60 and above was selected. Data were collected using questionnaires. The employed statistical methods include frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings revealed that personal factors: age, the highest education level, monthly income, number of household members, chronic diseases, and senior club membership had a positive impact on spending behavior. On the other hand, gender, marital status, primary source of income, living arrangements, and being the primary household

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
Lecturer, Business Administration Program,
Dhurakij Pundit University

² อาจารย์ประจำหลักสูตรธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
Lecturer, International Business Program,
Dhurakij Pundit University

spender have a negative impact on the spending behavior of elderly people in Bangkok and its vicinity.

Regarding social factors, social norms, and reference group influence had a positive impact on spending behavior. Moreover, attitudes positively influence transportation expenses but negatively influence housing and insurance expenses.

Additionally, the study found that the top 3 categories out of 15 expense categories for elderly people in Bangkok and its vicinity are food and beverages, amounting to 6,065.03 Baht per month, followed by investments at 6,057.79 Baht per month, and education for children/dependents expense at 4,673.09 Baht per month. These expenses account for 14.96%, 4.94%, and 11.52% of their total monthly expenses, respectively.

Keywords: Elderly People, spending behavior, Social factors

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันโครงสร้างประชากรของแต่ละประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับ 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเองก็มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปมาก จนในปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) (กนกวรรณ เหลืองมงคลเลิศ, 2567) เนื่องจากจากวิทยาการทางการแพทย์ที่มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประชากรให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพอนามัยในเรื่องอาหารการกิน การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพมากขึ้น เน้นการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีการวางแผนการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข รวมถึงอัตราการเกิดและตายที่ลดลง ปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลต่อสัดส่วนของผู้สูงอายุในแต่ละประเทศมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น และจำนวนของประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน จนกลายเป็นวาระที่สำคัญของแต่ละประเทศที่จะต้องทำการวางแผนเพื่อรับมือกับโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป ตามคำนิยามของสหประชาชาติ (2020) กล่าวว่า การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หมายถึง จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนเกิน

ร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) (2565) แสดงให้เห็นว่าขณะนี้ประเทศไทยจัดอยู่ในสังคมผู้สูงอายุแล้ว และมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2050 ส่งผลต้องประมาณของภาครัฐในการดูแลเรื่องสวัสดิการของผู้สูงอายุที่ต้องเพิ่มสูงขึ้น ภาคเอกชนที่ต้องออกแบบกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากขึ้น และผู้สูงอายุเองที่มีอายุเฉลี่ยยาวขึ้นจึงต้องมีค่าใช้จ่ายโดยรวมที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงผู้สูงอายุเองจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนการใช้จ่าย ในแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

จากรายงานสถิติผู้สูงอายุคนไทยของกรมสุขภาพจิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ถึงปี พ.ศ. 2566 (กรมสุขภาพจิต, 2566) พบว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุเติบโตเป็นอย่างมาก จากเดิมร้อยละ 16.70 ของประชากรทั้งประเทศ กลายเป็นร้อยละ 20.08 ของประชากรทั้งประเทศ โดยมีข้อมูลจากรายงานกรมกิจการผู้สูงอายุ (2566) ที่มีการรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยในปี 2565 พบว่าจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 12,469,917 คน คิดเป็นร้อยละ 18.86 โดยผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 5 จังหวัด (ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร) รวมกันเท่ากับ 2,153,042 คน คิดเป็นร้อยละ 17.27 ของผู้สูงอายุทั้งหมดของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษากลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในกรุงเทพและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้สูงอายุ

การสูงวัยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจนไปทั่วโลกทั้งในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาแล้วมีอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้ให้นิยามผู้สูงอายุ (Older person) หรือ ผู้สูงอายุ (Elderly person) หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป สำหรับประเทศไทยมีการกำหนดนิยาม “ผู้สูงอายุ” ไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 “ผู้สูงอายุ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปี บริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ, 2546) และได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์
3. ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่

แนวคิดของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้จ่ายของผู้สูงอายุหลังเกษียณมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ เช่น Hamermesh (1984) ได้ใช้ข้อมูลของประเทศสหรัฐ พบว่าการบริโภคของผู้สูงอายุหลังจากที่เกษียณในช่วงแรกจะมีการบริโภคที่เกินตัวในระยะแรก แต่หากผู้สูงอายุพบว่าการสะสมของรายรับไม่เพียงพอกับการบริโภคก็จะลดการใช้จ่ายลง Banks, Blundell, & Tanner

(1998) ใช้ ข้อมูล ของ ป ระ เ ศ อ ง ก ฤษ เพื่อศึกษาการใช้จ่ายหลังการเกษียณ พบว่า การใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ลดลง เกิดจากความเสี่ยงที่คาดเดาไม่ได้ ทำให้ระวางเรื่อง การใช้จ่าย Battistin, Brugiavini & Weber (2009) มีการศึกษาหัวหน้าครอบครัวเพศชายของอิตาลีพบว่าการใช้จ่ายหลังเกษียณที่ลดลงสัมพันธ์กับการใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานที่ลดลงและจำนวนลูกหลานที่อาศัยอยู่ร่วมกันลดลง

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการใช้จ่ายของผู้สูงอายุนั้นมีการศึกษาจากหลากหลายด้าน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ แหล่งรายได้หลัก และจำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น ดังเช่นผลการวิจัยของ Yang and Gai (2020) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายหลังเกษียณต่อสินค้าไม่คงทนมีทิศทางเชิงลบ และค่าใช้จ่ายหลังเกษียณที่ลดลงมากที่สุดคือค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน Li et al., (2015) กล่าวว่า การบริโภคหลังเกษียณกับการใช้จ่ายด้านที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และการใช้จ่ายด้านอาหารที่บ้านลดลง เช่นเดียวกับ Zou and Yu (2015) ที่พบว่า การใช้จ่ายหลังเกษียณที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ความบันเทิง ค่าอาหารในครัวเรือนลดลง แต่สำหรับสินค้าที่ไม่คงทนไม่มีความสัมพันธ์ที่ชัดเจน Xu and Zhao (2020) พบว่าครอบครัวที่มีประชากรสูงวัยจำนวนมาก การบริโภคเฉลี่ยในครัวเรือนยิ่งลดลง และการบริโภคของครอบครัวที่ผู้สูงอายุ ครอบครัววัยรุ่น และครอบครัวที่ผสมผสานหลากหลายวัยจะมีประเภทของการบริโภคต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยครอบครัวผู้สูงอายุจะมีการใช้จ่ายเรื่องการรักษาสุขภาพมากกว่าครอบครัววัยรุ่น Bugheanu and Strachinaru (2020) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินในด้านการบันเทิง เครื่องดื่ม เสื้อผ้า เป็นต้น และ Andrew et al., (2022) พบว่ารายได้หลังเกษียณมีอิทธิพลเชิงบวกกับการบริโภคสินค้าที่ไม่คงทนถาวร และยังพบว่าผู้ที่มีรายได้อีกหลังเกษียณเพียงทางเดียว จะมีการบริโภคลดลง

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของด้อยตุลา นาคสกุล และคณะ (2565) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้งของผู้สูงอายุ

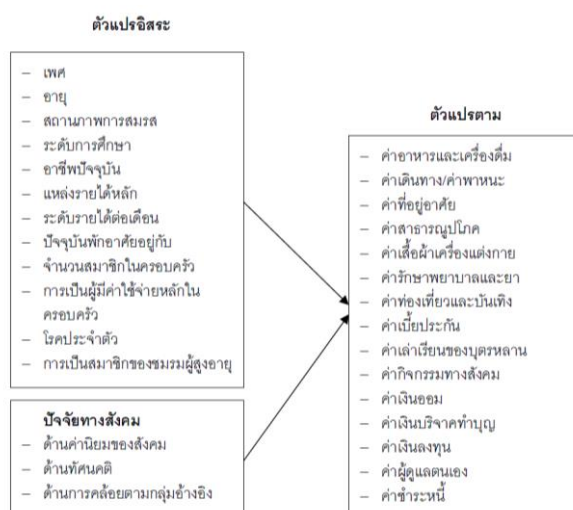
พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้งของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวภา ปฐมศิริกุล และคณะ (2560) ที่ทำการศึกษาวงการซื้อและโอกาสการตัดสินใจซื้อสินค้ากลุ่มเสื้อผ้าและรองเท้าของลูกค้าผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อโอกาสในการซื้อเสื้อผ้าของลูกค้าผู้สูงอายุในประเทศไทย

สอดคล้องกับงานวิจัยของวิรุท นนสรณ์ (2562) ที่ทำการศึกษาวงการซื้อและโอกาสการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุใน 7 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องสถานภาพ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ แต่ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่อง เพศ อายุ และอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ

นอกเหนือจากปัจจัยด้านส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และแหล่งที่มาของรายได้ที่แตกต่างส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุแล้วนั้น ยังมีปัจจัยทางด้านสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุด้วย จากการศึกษาของ ปราณี เอี่ยมละออภักดี (2551) กล่าวว่ากระบวนการตัดสินใจซื้อได้รับอิทธิพลจากสังคมที่ล้อมรอบประกอบด้วย อิทธิพลส่วนบุคคล กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชนชั้นทางสังคม วัฒนธรรม และวัฒนธรรมย่อย เช่นเดียวกับ Kotler and Armstrong (2006) ที่ได้กล่าวถึงการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคจะได้รับอิทธิพลจากปัจจัย 4 ด้านซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยทางสังคม(กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว และบทบาท) ปัจจัยส่วนบุคคล(อายุ วัฏจักรชีวิตครอบครัว อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น) และปัจจัยทางด้านจิตวิทยา และจากการศึกษาของ นันทิตา อินธรรมมา (2560) พบว่า ทศนคติต่อสินค้ามีอิทธิพลมากที่สุด ในขณะที่การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข ชลบุรี

งานวิจัยครั้งนี้จึงทำการศึกษาทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของ

ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑลตามกรอบแนวคิดการวิจัย (ภาพประกอบ 1)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล 5 จังหวัดประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร โดยเป็นการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่กำหนด

2. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีดังต่อไปนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน แหล่งรายได้หลัก รายได้ต่อเดือน การพักอาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลัก การมีโรคประจำตัว และการเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

2) ปัจจัยทางสังคมจำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านค่านิยมของสังคม ด้านทัศนคติ และด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

2.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการใช้จ่าย

จำนวน 15 ค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทาง/ค่าพาหนะ ค่าที่อยู่อาศัย ค่าสาธารณูปโภค ค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

ค่ารักษาพยาบาลและยา ค่าท่องเที่ยวและบันเทิง ค่าเบี้ยประกัน ค่าเล่าเรียนของบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะ ค่ากิจกรรมทางสังคม ค่าเงินออม ค่าเงินบริจาค/ทำบุญ ค่าเงินลงทุน ค่าผู้ดูแลตนเอง และค่าชำระหนี้

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม 2566 ถึงกุมภาพันธ์ 2567

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 12 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย ประกอบด้วย 3 ด้าน คือด้านค่านิยมของสังคม ด้านทัศนคติ และด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ โดยแบ่งค่าใช้จ่ายเป็น 15 ประเภท แต่ละประเภทให้ใส่ตัวเลขการใช้จ่าย และให้ระบุหมายเหตุว่าค่าใช้จ่ายแต่ละรายการเกิดจากการที่ผู้สูงอายุจ่ายเอง หรือบุคคลอื่นจ่ายให้ หรือไม่มีรายการค่าใช้จ่ายนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนประชากรของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีจำนวนประมาณ 2,153,042 คน จากจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจำนวน 12,469,917 คน คิดเป็นร้อยละ 17.27 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2566) แต่เนื่องจากมีผู้สูงอายุจำนวนมากที่อาศัยอยู่กับลูกหลานที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแต่ชื่อในทะเบียนบ้านอยู่ในต่างจังหวัด ดังนั้นจึงทำให้ไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ ทราบเพียงว่ามีจำนวนมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Roscoe (1969) ที่กำหนดให้ความคลาดเคลื่อนมากที่สุดที่ยอมรับได้เท่ากับ 1/10 ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นขนาดของตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ไม่ควรต่ำกว่า 384 ตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้น 430 ตัวอย่าง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุทั้งในและต่างประเทศ

2. กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และข้อคำถามในการสอบถามให้มีความสอดคล้องกับหัวข้อการวิจัย และให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุและอาศัยอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล

3. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการทำ IOC กับผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการจำนวน 3 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability coefficient) ของแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม พบว่าทุกข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 1 และมีค่า IOC ทั้งหมดเท่ากับ 1 และมีค่า Alpha = 0.911 มีค่าใกล้เคียง 1 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ถือว่ายอมรับได้ควรมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Lee & Hsieh, 2010) ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบค่าความตรงเชิงโครงสร้างและค่าความเชื่อมั่นไปทำการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์แบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมด 430 ฉบับ แต่เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการคัดกรองจำนวน 400 ฉบับ ซึ่งมากกว่าจำนวนขนาดตัวอย่างที่ยอมรับได้ ผลของสภาพทั่วไป ดังตาราง 1

ตาราง 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.เพศ	หญิง	206	51.50
	ชาย	194	48.50
2.อายุ	60-69 ปี	260	65.00
	70-79 ปี	90	22.50
	80-89 ปี	40	10.00
	90 ปี ขึ้นไป	10	2.50
3. สถานภาพสมรส	โสด	113	28.25
	สมรส	188	47.00
	หม้าย	61	15.25
	หย่าร้าง/แยกกันอยู่	38	9.50
4. ระดับการศึกษาสูงสุด	ไม่ได้เรียนหนังสือ	56	14.00
	ประถมศึกษา	62	15.50
	มัธยมศึกษาตอนต้น	45	11.25
	มัธยมศึกษาตอน	66	16.50
	ปลาย/ปวช		
	ปวส./อนุปริญญา	36	9.00
	ปริญญาตรี	96	24.00
	สูงกว่าปริญญาตรี	39	9.75
5.อาชีพปัจจุบัน	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	119	29.75
	รับจ้าง	102	25.50
	เกษตรกร	48	12.00
	ธุรกิจส่วนตัว	131	32.75
6. แหล่งที่มารายได้หลัก	การทำงานของตัวเอง	210	52.50
	คู่สมรส	43	10.75
	บุตร/ญาติ	69	17.25
	ดอกเบี้ยเงินออม	18	4.50
	เงินบำนาญ/บำนาญ	32	8.00
	เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	28	7.00
7. ระดับรายได้ต่อเดือน	ไม่เกิน 10,000 บาท	95	23.75
	10,001-20,000 บาท	132	33.00
	20,001 -30,000 บาท	65	16.25
	30,001-50,000 บาท	51	12.75
	มากกว่า 50,000 บาท	57	14.25
8.การพักอาศัย	คู่สมรส/บุตร	218	54.50
	ญาติ	107	26.75
	บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ	22	5.50
	อยู่ตามลำพัง	53	13.25
9.จำนวนสมาชิกในครอบครัว	อยู่คนเดียว	63	15.75
	1-3 คน	186	46.50
	4-5 คน	100	25.00
	มากกว่า 5 คน	51	12.75
10.การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว	ใช่	222	55.50
	ไม่ใช่	178	44.50

ตาราง 1 (ต่อ)

		จำนวน (คน)	ร้อยละ
11.การมีโรคประจำตัว	ไม่มี	183	45.75
	1-2 โรค	147	36.75
	3 โรคขึ้นไป	22	5.50
	ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	48	12.00
12.การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ	ไม่เป็น	369	92.25
	เป็น	31	7.75

จากตาราง 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.50 มีอายุ 60-69 ปี ซึ่งเป็นผู้สูงอายุตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 65 โดยมีสถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 47 สำหรับระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 24 แหล่งที่มาของรายได้เกินครึ่ง (ร้อยละ 52.50) มาจากการประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 32.75 และระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.00 ผู้สูงอายุพักอาศัยอยู่กับคู่สมรส/บุตรมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 54.50 สอดคล้องกับจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีจำนวน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 โดยผู้สูงอายุร้อยละ 55.50 เป็นผู้ที่มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว และไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 45.75 และผู้สูงอายุจำนวนมากไม่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 92.25

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีค่าใช้จ่ายในแต่ละประเภทจำนวน 15 ประเภทมีดังนี้

ตาราง 2 ค่าใช้จ่ายของแต่ละประเภท

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/เดือน)	คิดเป็นร้อยละ	A (%)	B (%)
อาหารและเครื่องดื่ม	6,065.03	14.96	76.00	24
เดินทาง/พาหนะ	2,148.09	5.30	68.25	31.75
ที่อยู่อาศัย	2,216.53	5.47	34.50	65.5
สาธารณูปโภค	2,215.77	5.46	59.25	40.75
เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย	1,619.59	3.99	55.50	44.5
รักษาพยาบาลและยา	1,622.26	4.00	43.00	57
ท่องเที่ยวและบันเทิง	2,263.10	5.58	35.75	64.25
เบี้ยประกัน	2,925.18	7.21	47.50	52.5
เล่าเรียนของบุตรหลาน	4,673.09	11.52	32.75	67.25
กิจกรรมทางสังคม	1,181.51	2.91	39.50	60.5
เงินออม	3,785.10	9.33	61.00	39
เงินบริจาคทำบุญ	840.31	2.07	59.75	40.25
เงินลงทุน	6,057.79	14.94	38.75	61.25
ผู้ดูแลตนเอง	1,782.40	4.40	26.50	73.5
ชำระหนี้	1,156.02	2.85	30.25	69.75
ค่าใช้จ่ายรวม	40,551.77	100		

หมายเหตุ : A ผู้สูงอายุจ่ายเอง B มีผู้อื่นจ่ายให้และไม่มีค่าใช้จ่ายหมวดนี้

ประเภทของค่าใช้จ่ายที่ผู้สูงอายุมีส่วนการจ่ายเองมากกว่าที่ผู้อื่นจ่ายให้และไม่มีค่าใช้จ่ายหมวดนี้มีทั้งสิ้น 7 ประเภท ประกอบด้วย ด้านอาหาร/เครื่องดื่ม เดินทาง/พาหนะ เงินออม เงินบริจาคทำบุญ ค่าสาธารณูปโภค เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และเบี้ยประกัน คิดเป็นร้อยละ 76.00, 68.25, 61.00, 59.75, 59.25, 55.50 และ 47.50 ตามลำดับ

ประเภทของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนที่ผู้สูงอายุมีการใช้จ่ายมากที่สุด 4 ลำดับแรกเรียงตามลำดับได้ดังนี้ อาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ย 6,065.03 บาทต่อเดือน เงินลงทุนเฉลี่ย 6,057.79 บาทต่อเดือน และค่าเล่าเรียนบุตรหลานผู้อยู่ในอุปการะเฉลี่ย 4,673.09 บาทต่อเดือน และเงินออมเฉลี่ย 3,785.10 บาทต่อเดือน สำหรับค่าใช้จ่ายประเภทอื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน และค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อบริจาคทำบุญ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพียง 840.31 บาทต่อเดือน

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลดังแสดงในตาราง 3 - ตาราง 17

ตาราง 3 – ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในกรุงเทพและปริมณฑล วิเคราะห์ตามประเภทของการใช้จ่าย

ตาราง 3 ค่าอาหารและเครื่องดื่ม

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	10988.648	1240.276		8.86	.000
แหล่งที่มาของรายได้หลัก	-604.119	255.049	-0.121	-2.369	.018
การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว	-2463.542	835.637	-0.151	-2.948	.003
R = 0.220 R ² = 0.048 Adjusted R ² = 0.044 F= 10.075 SE _e = 7938.552					

Y= 10988.648 - 604.119 (แหล่งที่มาของรายได้หลัก) – 2463.542 (การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว)

ตาราง 4 ค่าเดินทาง/ค่าพาหนะ

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-2765.303	951.6		-906	.004
ระดับการศึกษา	199.037	88.15	0.127	2.258	.025
ระดับรายได้ต่อเดือน	704.336	136.9	0.306	5.144	.000
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	502.142	158.7	0.144	3.163	.002
การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว	-779.271	290.8	-0.124	-2.680	.008

การเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุ	1137.85	508.9	0.098	2.236	.026
ด้านทัศนคติ	303.003	152.4	0.091	1.987	.048
R = 0.504 R ² = 0.254 Adjusted R ² = 0.242 F= 22.260 SE _e = 2713.405					

Y= -2765.303 + 199.037(ระดับการศึกษา) + 704.366(ระดับรายได้ต่อเดือน) + 502.142(จำนวนสมาชิกในครอบครัว) – 779.271(การเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว) + 1137.85(การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ) + 303.003(ด้านทัศนคติ)

ตาราง 5 ค่าที่อยู่อาศัย

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	2832.299	887.486		3.191	.002
สถานภาพสมรส	-634.065	230.113	-0.128	-2.755	.006
ระดับรายได้ต่อเดือน	1204.586	158.545	0.366	7.598	.000
ด้านทัศนคติ	-744.059	229.770	-0.156	-3.238	.001
R= 0.389 R ² = 0.151 Adjusted R ² = 0.145 F= 23.475 SE _e = 4119.576					

Y= 2832.299 – 634.065(สถานภาพสมรส) + 1204.586(ระดับรายได้ต่อเดือน) – 744.059(ทัศนคติ)

ตาราง 6 ค่าสาธารณูปโภค

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-2002.583	458.042		-4.372	.000
ระดับการศึกษา	185.108	66.79	0.154	2.772	.006
ระดับรายได้ต่อเดือน	465.727	102.442	0.264	4.546	.000
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	674.983	117.158	0.253	5.761	.000
ด้านค่าความนิยมของสังคม	-779.271	290.8	-0.124	-2.680	.008
R = 0.505 R ² = 0.255 Adjusted R ² = 0.248 F= 33.877 SE _e = 2071.795					

Y= -2002.583 + 185.106(ระดับการศึกษาสูงสุด) + 465.727(รายได้) + 674.983(จำนวนสมาชิกในครอบครัว) – 779.271(ด้านค่าความนิยมของสังคม)

ตาราง 7 ค่าเสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-1060.249	410.304		-2.584	.010
ระดับรายได้ต่อเดือน	1027.744	139.73	0.346	7.355	.000
R = 0.346 R ² = 0.120 Adjusted R ² = 0.117 F= 54.099 SE _e = 139.730					

Y= -1060.249 + 1027.744 (ระดับรายได้ต่อเดือน)

ตาราง 8 ค่ารักษาพยาบาล/ยา

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-1160.969	589.969		-1.968	.050
ระดับรายได้ต่อเดือน	476.999	135.078	0.173	3.531	.000
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	655.785	204.348	0.157	3.209	.001
R = 0.247 R ² = 0.061 Adjusted R ² = 0.056 F= 15.071 SE _e = 3623.742					

Y= -1160.969 + 476.999 (ระดับรายได้ต่อเดือน) + 655.785 (จำนวนสมาชิกในครอบครัว)

ตาราง 9 ค่าห้องเที่ยว/บันเทิง

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-2871.609	746.154		-3.849	.000
ระดับรายได้ต่อเดือน	1969.208	254.104	0.362	7.750	.000
R = 0.346 R ² = 0.120 Adjusted R ² = 0.117 F= 54.099 SE _e = 139.730					

Y= -2871.609 + 1969.208 (ระดับรายได้ต่อเดือน)

ตาราง 10 ค่าเบี้ยประกัน

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-5761.816	2039.465		-2.825	.005
อายุ	891.232	420.397	0.101	2.120	.035
ระดับรายได้	1152.592	250.666	0.228	4.598	.000
ต่อเดือน					
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	1363.065	364.75	0.178	3.737	.000
การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ	420.126	1209.564	0.165	3.478	.001
ด้านทัศนคติ	-1028.715	358.318	-0.141	-2.871	.004
R = 0.363 R ² = 0.132 Adjusted R ² = 0.121 F= 11.970 SE _e = 6418.700					

Y= -5761.816 + 891.232(อายุ) + 1152.592(ระดับรายได้ต่อเดือน) + 1363.065(จำนวนสมาชิกในครอบครัว) + 420.126(การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ) – 1028.715(ด้านทัศนคติ)

ตาราง 11 ค่าเล่าเรียนบุตรหลาน

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-10276.857	2605.172		-3.945	.000
ระดับการศึกษา	1134.103	347.016	0.193	3.268	.001
แหล่งที่มารายได้หลัก	-674.315	339.187	-0.094	-1.988	.047
ระดับรายได้ต่อเดือน	1299.012	536.836	0.150	2.420	.016
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	1979.095	608.420	0.152	3.253	.001
ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	1225.526	561.279	0.104	2.183	.030
R = 0.408 R ² = 0.166 Adjusted R ² = 0.156 F= 15.696 SE _e = 10727.928					

Y= -10276.857 + 1134.103(ระดับการศึกษา) – 674.315(แหล่งที่มารายได้หลัก) + 1299.012 (ระดับรายได้ต่อเดือน) + 1979.095 (จำนวนสมาชิกในครอบครัว) + 1225.526 (ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง)

ตาราง 12 ค่ากิจกรรมทางสังคม

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	267.212	776.670		0.344	.731
สถานภาพสมรส	-573.438	269.438	-0.104	-2.128	.034
ระดับรายได้ต่อเดือน	803.672	179.734	0.218	4.471	.000
R = 0.244 R ² = 0.060 Adjusted R ² = 0.055 F= 12.579 SE _e = 4851.592					

Y= 267.212 – 573.438 (สถานภาพสมรส) + 803.672 (ระดับรายได้ต่อเดือน)

ตาราง 13 เงินออม

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	2020.068	1372.535		1.472	.142
เพศ	-1577.568	643.812	-0.112	-2.450	.015
ระดับรายได้ต่อเดือน	2,056.834	238.281	0.393	8.632	.000
การพักอาศัย	-680.644	308.956	-0.100	-2.203	.028
R= 0.430 R ² = 0.185 Adjusted R ² = 0.179 F= 29.941 SE _e = 6414.519					

Y= 2020.068 – 1577.568 (เพศ) + 2056.834 (ระดับรายได้ต่อเดือน) – 680.644 (การพักอาศัย)

ตาราง 14 ค่าเงินบริจาค/ทำบุญ

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-1992.412	415.654		-4.793	.000
ระดับการศึกษา	115.760	58.148	0.118	1.991	.047
ระดับรายได้ต่อเดือน	311.467	87.981	0.216	3.540	.000
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	304.290	101.914	0.140	2.986	.003
ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	265.602	94.140	0.135	2.821	.005
R = 0.393 R ² = 0.155 Adjusted R ² = 0.146 F= 18.050 SE _e = 1801.041					

Y= -1992.412 + 115.760(ระดับการศึกษาสูงสุด) + 311.467 (ระดับรายได้ต่อเดือน) + 304.290 (จำนวนสมาชิกในครอบครัว) + 265.602 (ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง)

ตาราง 15 ค่าเงินลงทุน

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-9108.453	3167.479		-2.876	.004
ระดับรายได้ต่อเดือน	5816.390	1078.691	0.261	5.392	.000
R = 0.261 R ² = 0.068 Adjusted R ² = 0.066 F= 29.075 SE _e = 29132.198					

Y= -9108.453 + 5816.390 (ระดับรายได้ต่อเดือน)

ตาราง 16 ค่าดูแลตนเอง

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-749.140	1150.252		-0.651	.515
สถานภาพสมรส	-855.425	355.370	-0.120	-2.407	.017
ระดับการศึกษา	769.040	158.514	0.238	4.852	.000
การมีโรคประจำตัว	654.245	328.957	0.100	1.989	.047
R= 0.267 R ² = 0.071 Adjusted R ² = 0.064 F= 10.145 SE _e = 6199.868					

Y= -749.140 – 855.425(สถานภาพสมรส) + 769.040 (ระดับการศึกษาสูงสุด) + 654.245 (การมีโรคประจำตัว)

ตาราง 17 ค่าชำระหนี้

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-349.585	423.608		-0.825	.410
ระดับรายได้ต่อเดือน	577.413	144.261	0.197	4.003	.000

R = 0.197 R² = 0.039 Adjusted R² = 0.036 F = 16.021 SE_e = 3896.043

Y = -349.585 + 577.413 (ระดับรายได้ต่อเดือน)

จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ จำแนกได้ดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเชิงลบคือ เพศซึ่งส่งผลเชิงลบกับเงินออมเพียงประเภทเดียวคือ เพศชายจะมีพฤติกรรมการใช้จ่ายด้านเงินออมมากกว่าเพศหญิง (การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เพศชายเป็น 1 และเพศหญิงกำหนดค่าให้เป็น 2) สถานภาพการสมรสส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายประเภทที่อยู่อาศัย กิจกรรมทางสังคม และผู้ดูแลตนเอง คือ ผู้สูงอายุที่เป็นโสดจะมีค่าใช้จ่ายประเภทที่อยู่อาศัย กิจกรรมทางสังคม และผู้ดูแลตนเองมาก แหล่งที่มาของรายได้ส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายประเภทค่าอาหารและเครื่องดื่ม และค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะ เช่น หากผู้สูงอายุมีรายได้หลักจากการทำงานของตนเอง จะทำให้ผู้สูงอายุใช้จ่ายในด้านค่าอาหารและเครื่องดื่มกับค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะได้มากขึ้น ด้านการพักอาศัยอยู่กับใครส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายเงินออมเพียงประเภทเดียว คือ เมื่อผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับบุตร/คู่สมรสจะทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการออมเงินมากขึ้น และการเป็นผู้ที่มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัวส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายประเภทอาหารและเครื่องดื่ม กับค่าเดินทาง/พาหนะ คือ ถ้าผู้สูงอายุเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัวจะทำให้มีการใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม กับค่าเดินทาง/พาหนะมากขึ้น

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเชิงบวก คือ อายุ ซึ่งหมายถึงผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายด้านเบี้ยประกันภัยเพิ่มขึ้น ระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นส่งผลเชิงบวกกับค่าเดินทาง/พาหนะ ค่าสาธารณูปโภค ค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะ ค่าบริจาคและค่าผู้ดูแลตนเอง ระดับรายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุส่งผลเชิงบวกกับค่าใช้จ่ายทุกประเภทยกเว้น ค่าอาหารและเครื่องดื่ม กับค่าใช้จ่าย

ให้กับผู้ดูแลตนเอง คือ เมื่อผู้สูงอายุยังมีรายได้มากขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายในเกือบทุกด้านเพิ่มขึ้น จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เพิ่มขึ้นก็ส่งผลเชิงบวกกับค่าใช้จ่ายด้านการเดินทาง/พาหนะ สาธารณูปโภค ค่ารักษาพยาบาลและยา ค่าเบี้ยประกัน ค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้ที่อยู่ในอุปการะ และค่าบริจาคมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านจำนวนโรคประจำตัวที่เพิ่มขึ้นส่งผลเชิงบวกกับค่าใช้จ่ายให้กับผู้ดูแลตนเองเพิ่มขึ้นเช่นกัน และการเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุส่งผลเชิงบวกกับค่าใช้จ่าย 2 ด้าน คือ ค่าเดินทาง/พาหนะ และค่าเบี้ยประกัน แต่จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าไม่มีปัจจัยอาชีพปัจจุบันเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ดังนั้นจากผลการพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลเกือบทุกปัจจัยส่งผลกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑล มีเพียงปัจจัยด้านอายุเพียงปัจจัยเดียวที่ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย

สำหรับปัจจัยทางสังคม จากการศึกษา พบว่าปัจจัยด้านค่านิยมของสังคมส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายในด้านค่าสาธารณูปโภคเพียงประเภทเดียว และด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้จ่ายประเภทค่าเล่าเรียนบุตรหลาน/ผู้อยู่ในอุปการะ ในขณะที่ปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลเชิงบวกกับค่าเดินทาง/พาหนะ แต่ส่งผลเชิงลบต่อค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยและค่าประกันภัย ดังนั้นจากผลการ พบว่า ปัจจัยทางสังคมทุกปัจจัยส่งผลกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

นอกจากนี้ยังพบว่าค่าใช้จ่ายประเภทเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ท่องเที่ยวและบันเทิง เงินลงทุน รวมถึงการชำระหนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพียงอย่างเดียว

จากผลการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลทั้งเชิงบวก เชิงลบ และไม่ส่งผลต่อการใช้จ่ายของผู้สูงอายุได้ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย

	ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม	เดินทาง/ ค่าพาหนะ	ที่อยู่อาศัย	สาธารณูปโภค	เสื้อผ้าเครื่อง แต่งกาย	รักษาพยาบาล และยา	ท่องเที่ยว และบันเทิง	เบี้ย ประกัน	เล่าเรียนของ บุตรหลาน	กิจกรรม ทางสังคม	เงิน ออม	บริจาค ทำบุญ	เงิน ลงทุน	ผู้ดูแล ตนเอง	ชำระ หนี้
ปัจจัยส่วนบุคคล															
เพศ											-				
อายุ								+							
สถานภาพสมรส			-							-				-	
ระดับการศึกษา		+		+					+			+		+	
อาชีพปัจจุบัน															
แหล่งที่มารายได้หลัก	-								-						
ระดับรายได้ต่อเดือน		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+
ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับ											-				
จำนวนสมาชิกใน		+		+		+		+	+			+			
ครอบครัว (รวม															
ผู้สูงอายุ)															
การเป็นผู้มีค่าใช้จ่าย	-	-													
หลักในครอบครัว															
โรคประจำตัว														+	
การเป็นสมาชิกของ		+						+							
ชมรมผู้สูงอายุ															
ปัจจัยทางสังคม															
ด้านค่านิยมของสังคม				-											
ด้านทัศนคติ		+	-					-							
ด้านการคล้อยตาม									+			+			
กลุ่มอ้างอิง															

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีจำนวน 11 ปัจจัยจากการศึกษาจำนวน 12 ปัจจัย โดยปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว โรคประจำตัว และการเป็นสมาชิกชมรม

ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลเชิงลบต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ สถานภาพการสมรส แหล่งที่มาของรายได้หลัก การพักอาศัยอยู่กับใคร และการเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว

สำหรับปัจจัยทางด้านสังคมจำนวน 3 ปัจจัย ทุกปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุทั้งสิ้น โดยปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายมี 2 ปัจจัยประกอบด้วย ด้านค่านิยมของสังคมและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สำหรับปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลเชิงบวกกับค่าเดินทาง/พาหนะ แต่ส่งผลเชิงลบกับค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยและค่าประกันภัย

ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สอดคล้องกับการศึกษาของ อภิชนา จิวพัฒนกุล และคณะ (2554) ที่พบว่ากล่าวว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงมักเป็นผู้ที่มีอาชีพและรายได้ดี จึงมีความสามารถในการใช้จ่ายได้มากกว่า และที่มีรายได้น้อยย่อมมีความสามารถในการใช้จ่ายมากจึงมีค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนมากตามไปด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนริสรา พึ่งโพธิ์สม และ ฐาศุภร์ จันประเสริฐ (2557) ที่พบว่าระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ เพราะรายได้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะการซื้อสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองกับความต้องการของผู้สูงอายุ รวมถึงงานวิจัยของเกล็ดดาว หมอกเมือง (2558) ที่กล่าวว่า รายได้เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อการใช้จ่ายเรื่องการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อีกทั้ง นันทวรรณ ภูมินอก และคณะ (2562) พบว่าอายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจซื้อสินค้าประเภทอุปกรณ์เสริมความปลอดภัยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพฯ

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลเชิงลบกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และปริมณฑลประกอบด้วย เพศ สถานภาพการสมรส แหล่งที่มาของรายได้หลัก การพักอาศัยอยู่กับใคร และการเป็นผู้มีค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของ พรพนา สุทธิบุตร และ อนันตปริย ไซยวรรณ (2560) ที่ได้ศึกษาผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ที่มีแหล่งรายได้ต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเรื่องเงินออมที่ต่างกันหรือไม่ โดยพบว่า แหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่จะมาจากบุตร แตกต่างจากผลการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่าแหล่งที่มาของรายได้หลักมาจากการทำงานของผู้สูงอายุเอง ทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถใช้จ่ายได้มากขึ้น นอกจากนี้ ศาสตัทธน์ เลขะวนิช (2562) พบว่า ระดับรายได้ของผู้ออมเงิน ปริมาณผู้มีเงินได้ในครอบครัว และปริมาณผู้พึ่งพิงเงินได้ในครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจใช้เรื่องออมเงินในระดับมาก ส่งผลให้การใช้จ่ายน้อย

การศึกษายังพบว่าปัจจัยด้านอาชีพในปัจจุบันเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กับทุกประเภทของการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ กวิสรา จันท์พันธ์ และ พิทักษ์ศิริวงศ์ (2560) ที่พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้จ่าย อาจจะเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาของกวิสรา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง แต่กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศส่งผลเชิงลบต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายก็สอดคล้องกับ Bashir et al., (2013) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการออมเงินของเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน โดยเพศชายมีการออมเงินจากรายได้สูงกว่าเพศหญิง และเพศชายส่วนใหญ่ออมเงินระยะยาวมากกว่าเพศหญิง

สำหรับปัจจัยทางสังคมที่ประกอบด้วย ด้านค่านิยมของสังคม ด้านทัศนคติ และด้านกลุ่มอ้างอิง ส่งผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบกับประเภทของการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ โดยการศึกษาปัจจัยทางสังคมในครั้งนี้ที่ส่งผลเชิงบวกสอดคล้องกับการศึกษาของ วราวุฒิ เรือนคำและ สุพรรณิการ์ ขวัญเมือง (2563) ที่พบว่าปัจจัยสิ่งกระตุ้นจากภายในบุคคล เช่น ค่านิยมของสังคม และการยอมรับและชื่นชมจากผู้คนรอบข้าง มีผลต่อการบริโภคของผู้สูงอายุในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงรายมาก

ที่สุด เมื่อเทียบกับปัจจัยสี่กระตุ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอก และปัจจัยสี่กระตุ้นจากส่วนผสมทางการตลาดสอดคล้องกับ ชาวฤทธิ์ โยศรีคุณ และคณะ (2566) ที่กล่าวถึง สภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการรวมกลุ่มทางสังคมที่ดีจะส่งผลต่ออาชีพและการสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับผู้สูงวัยได้ เช่นเดียวกับ วุฒิภัทร บุญญะถาวรชัย และยอดมณี เทพานนท์ (2563) ; ธนวัฒน์ แสงสุณานนท์ และณิตชาธร ภาโนมัย (2566) ที่พบว่า ผู้สูงวัยที่มีทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร บุคคลแวดล้อม เช่น ครอบครัว เพื่อน และ/หรือคนรู้จัก จะมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงวัย และผลการศึกษาของ พรปวีณ โพธิมาศ และ ทิพย์วรรณ งามศักดิ์ (2565) ก็ยังพบว่า ทัศนคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถทำนายความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงวัยในเขตเทศบาลนครขอนแก่นได้ถึงร้อยละ 68.20

ในขณะที่การศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลเชิงลบเองก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กานต์พิชชา สุภฤกษ์สกุล (2561) ที่อธิบายว่า ผู้สูงวัยเลือกที่จะเชื่อว่าการบริโภคเครื่องดื่มบางชนิดเป็นไปเพื่อการซ่อมแซมร่างกายมากกว่าที่จะเป็นเพียงการบำรุงร่างกาย โดยไม่ผ่านการวิเคราะห์เหตุผล แต่จะใช้ความชอบหรืออารมณ์ความรู้สึกมาใช้ในการตัดสินใจซื้อ มากกว่า นอกจากนั้นจากการศึกษาของ ศาสตัทธน์ เลขะวนิช (2562) ที่พบว่า การตัดสินใจเรื่องการใช้จ่ายเพื่อการออมเงินด้วยตนเองมีผลต่อระดับการตัดสินใจออมเงินมากกว่าการคล้อยตามคู่สมรส บุตร บิดามารดา ญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท เพื่อนบ้าน และผู้นำชุมชน

นอกเหนือจากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายแล้ว ผลการศึกษาประเภทค่าใช้จ่ายยังพบว่าค่าใช้จ่ายยังพบว่าค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเป็นค่าใช้จ่ายที่มีสัดส่วนมากที่สุดจากค่าใช้จ่ายทั้งหมดของผู้สูงวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ นต์ จันทร์เทว (2550), อภิขญา จิวพัฒน์กุล และคณะ (2554), และวราภรณ์ ลิ้มเปรม

วัฒนา และ อนุสรณ์ จันดาแสง (2558) ที่กล่าวว่า ผู้สูงวัยมีค่าใช้จ่ายในด้านค่าอาหารมากที่สุด และมีค่าทุนการศึกษาลูกหลานในสัดส่วนที่มากเช่นเดียวกับผลของการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่าค่าเล่าเรียนลูกหลานเป็นค่าใช้จ่ายลำดับที่ 3 จากค่าใช้จ่ายทั้งหมดของผู้สูงวัย

งานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษปัจจัยส่วนบุคคลมากถึง 12 ปัจจัย และพบว่า เกือบทุกปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงวัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ยกเว้นเพียงปัจจัยด้านอาชีพในปัจจุบันที่ไม่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายทุกประเภท และการศึกษายังพบว่า นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิตแล้ว ผู้สูงวัยมีการใช้จ่ายมากในค่าใช้จ่ายประเภทลงทุน แสดงให้เห็นว่าผู้สูงวัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีการวางแผนทางการเงินเพื่อรองรับกับสังคมสูงวัยอยู่ด้วย และค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดเป็นลำดับที่ 3 เพราะเชื่อว่าการมีการศึกษาที่สูงและดีจะทำให้สามารถหารายได้ได้มาก ซึ่งการที่รายได้มากก็จะส่งผลเชิงบวกต่อการเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าระดับการศึกษาส่งผลเชิงบวกกับประเภทค่าใช้จ่ายถึง 5 ประเภท ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ผู้สูงวัยพัฒนาความรู้เพื่อยกระดับทักษะที่มีให้ดีกว่าเดิม และเรียนรู้การสร้างทักษะใหม่ที่เป็นต้องใช้ในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นการใช้เวลาหลังเกษียณได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และอาจจะสามารถสร้างรายได้ช่องทางหนึ่ง

1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงวัยเกือบทุกประเภท ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงวัยไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือผู้สูงวัยเองควรมีการวางแผนทางการเงินที่ดี เพื่อให้สามารถหารายได้ที่ได้สะสมไว้หรือสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นได้มาใช้จ่ายได้อย่างเหมาะสมมากขึ้นในยามเกษียณเป็นการลดภาระการพึ่งพากับภาครัฐ และจะเป็นการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจในสังคมผู้สูงวัยโดยสมบูรณ์ของประเทศไทย

1.3 สำหรับปัจจัยทางสังคมทั้ง 3 ด้านส่งผลเชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ดังนั้นภาคเอกชนควรปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นผู้สูงอายุมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเกิดการบริโภคและใช้จ่ายมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยสามารถศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรผู้สูงอายุทั่วประเทศ เพราะการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรุงเทพและปริมณฑลซึ่งเป็นจังหวัดที่มีรายได้มากกว่าค่าเฉลี่ยรายได้ของทั้งประเทศ ดังนั้นการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั่วประเทศจะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับประเทศไทยมากขึ้น

2.2 เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากในระดับนานาชาติในขณะนี้ ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่มีโครงสร้างทางประชากรศาสตร์เป็นสังคมผู้สูงอายุ เช่น เปรียบเทียบกับประเทศจีน หรือประเทศที่อยู่ในอาเซียนและเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถอ่านแบบสอบถามเองได้ ดังนั้น ทีมงานผู้วิจัยจึงต้องอ่านแบบสอบถามให้ทำให้เกิดความล่าช้าในการเก็บข้อมูลมากกว่ากลุ่มตัวอย่างวัยอื่นๆ

2. การศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ผ่านมาเป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้จ่ายในสินค้าเฉพาะเจาะจงบางประเภท เช่น ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกาย และอาหารและเครื่องดื่ม แต่การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้จ่ายถึง 15 ประเภท ทำให้ข้อมูลงานวิจัยที่ใช้อ้างอิงประกอบการศึกษามีจำนวนจำกัด

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ เหลืองมงคลเลิศ. (10 กุมภาพันธ์ 2567).

เกาะกระแส. ไทยพับลิก้า. <https://thaipublica.org/>

2024/02/thailand-becomes-aged-society/

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2566). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่งจำกัด(มหาชน).

กรมสุขภาพจิต. (2566). รายงานประจำปี 2566. กระทรวงสาธารณสุข. https://dmh.go.th/report/dmh/rpt_year กวิสรา จันทรพันธ์ และ พัทธกษ ศิริวงศ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4 (565-575). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กานต์พิชชา ศุภฤกษ์สกุล. (2561). ทักษะดี และความสนใจของผู้สูงอายุที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพผ่านการตลาดเชิงเนื้อหา (Content Marketing) กรณีศึกษาช่องทาง Facebook ในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาการ จัดการมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล

เกล็ดดาว หมอกเมือง. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์ปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชวฤทธิ์ โยศรีคุณ, นฤชล ธนจิตชัย และปริญญา โกวิทย์วิวัฒน์. (2566). แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในชนบท กรณีศึกษา อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. 12(1).50-57.

ด้อยตุลา นาคสกุล, สงกรานต์ จรรจนานิมิต, และ อนุช มา ฐปแก้ว. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้งของผู้สูงอายุ. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 6, (261-266). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. ธนวัฒน์ แสงสุนานนท์ และ นิติชาธร ภาโนมัย. (2566). พฤติกรรมการบริโภคและการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ และความงามของกลุ่มวัยผู้ใหญ่ ที่ศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 1 เทศบาลนครขอนแก่น อำเภอ

- เมือง จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยและพัฒนาสุขภาพ. 16(1), 57-71.
- นริสรา พึ่งโพธิ์สภ และ ฐาศุภร์ จันประเสริฐ. (2557). ปัจจัยด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20(1), 35-52.
- นันทวัน ภูมินอก, สกาวรัตน์ พุขจี และ พรทิพย์ ชุ่มเมืองปัก. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้ออุปกรณ์เสริมความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร, วารสารบริหารศาสตรมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, (2562), 15(8), 47-68.
- นันทิตา อินธรรมมา. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปราณี เอี่ยมละออภักดี. (2551). การบริหารการตลาด. พิมพ์ครั้งที่ 3. ธนาเพรส.
- พรปวีณ โพธิมาศ และ ทิพย์วรรณ งามศักดิ์. (2565) การศึกษาทัศนคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. *Journal of Modern Learning Development*, 8(5). 49-63.
- พรพนา สุทธิบุตร และ อนันตปริย ไชยวรรณ. (2560). พฤติกรรมการออมและรูปแบบการออมของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. <https://shorturl.asia/6tBOd>
- พรหมนนต์ จันทรเทาว์. (2550). พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ที่ได้รับเบี้ยยังชีพจากรัฐบาลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (2546) ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 1. กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2566). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565. กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- เยาวภา ปฐมศิริกุล, โชติรส ชวนิชย์, เริ่ม ไสแจ่ม และรัฐพล สันสน. (2560). พฤติกรรมการซื้อและโอกาสการตัดสินใจซื้อสินค้ากลุ่มเสื้อผ้าและรองเท้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย, วารสารสมาคมนักวิจัย, 22(1), 178-192.
- วราภรณ์ ลิ้มเปรมวัฒนา และ อนุสรณ์ จันดาแสง. (2558). การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 21(1), 179-188.
- วราวุฒิ เรือนคำ และ สุพรรณิการ์ ขวัญเมือง. (2020). พฤติกรรมและปัจจัยต่อการบริโภคสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, 7(2). 39-56.
- วิรุท นนสูรต์. (2562). พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุเขตสุขภาพที่ 8. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม, 2562, 16(3), 130-137.
- วุฒิกัทร บุญญะถาวรชัย และยอดมณี เทพานนท์ (2563, สิงหาคม 13). ทศนคติและการบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. การประชุมนำเสนอผลงานระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต ครั้งที่15. 895-908.
- ศาสตราจารย์ ดร. เลขาวิช. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินใช้ในยามเกษียณอายุของข้าราชการกรมสรรพากร (สำนักงานใหญ่). [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). สรุปผลที่สำคัญ การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2565. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

- องค์กรสหประชาชาติ. (2020). คำนิยามผู้สูงอายุ.
<https://shorturl.asia/vp8cb>
- อภิขญา จิวพัฒน์กุล, วรางคณา อติศรประเสริฐ และ ศุภินญา ญาณสมบุญ. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมและการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา*, 3(6), 178-194.
- Andrew, O., Anselm, K.A., & Theophilus, E.R. (2022). Additional income and consumption expenditure at retirement in Ajumako – Enyan – Essiam District (AEED) in the Central Region of Ghana, *International Journal of Social Economics*, 49(12), 1739-1751.
- Banks, J., Blundell, R., & Tanner, S. (1998). Is There a Retirement-Savings Puzzle? *The American Economic Review*, 88(4), 769–788.
- Bashir, T. et al. (2013). Gender Differences in Saving Behavior and its Determinants (Evidence from Punjab, Pakistan). *Journal of Business and Management*, 9(6), 74-86.
- Battistin, E., Brugiavini, A., Rettore, E., & Weber, G. (2009). The Retirement Consumption Puzzle: Evidence from a Regression Discontinuity Approach. *The American Economic Review*, 99(5), 2209–2226.
- Bugheanu, A. M., & Strachinaru, A. L. (2020). Financial Spending Behavior Patterns Based on Education, Gender and Age. *Studies in Business and Economics*, 15(2), 62-68.
- Hamermesh, D. S. (1984). Consumption During Retirement: The Missing Link in the Life Cycle. *The Review of Economics and Statistics*, 66(1), 1–7.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2006). *Principles of Marketing* (11th ed.). Prentice Hall.
- Lee, J. S. & Hsieh, C. J. (2010). A research in relating entrepreneurship, marketing capability, innovative capability and sustained competitive advantage. *Journal of Business & Economics Research*, 8(9), 109-119.
- Li, H.B., Shi, X. Z. & Wu, B. Z. (2015). Do Chinese Households Smooth Consumption around Retirement? *China Economic Quarterly*, 14(1), 117-134.
- Roscoe. (1969 pp.156-157), อ้างในกัญญ์สิริ จันทรเจริญ (2556). การวิจัยทางการแพทย์: แนวคิด หลักการ และวิธีปฏิบัติ. นนทบุรี: พิมพ์ลักษณะ.
- Xu, G.X. & Zhao, X.D. (2021). A study on the influence of family aging population structure on Residents' consumption difference. *Northwest Population Journal*, 2, 106-116.
- Yang, Z .Y., & Gai, X .M. (2020). Aging, pension insurance and the savings rate of urban residents in China. *Economic Economics*, 37(4), 9.
- Zou, H. & Yu, K.Z .(2015). Retirement and Urban Household Consumption: Based on Empirical Evidences of Regression Discontinuity Design. *Economic Research Journal*, 50.(1), 124-139.